

คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่

Quality of Earnings and Operating Efficiency of Large Thai Commercial Bank

อัฐจิมาพร ปานโคตร (Atchimaporn Pankhot)* ดร.สุรชัย จันทร์จรัส (Dr. Surachai Chancharat)**

ดร.ชมัยพร คำกามูล (Dr. Chamaiporn Kumpamool)***

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ จำนวน 5 แห่ง โดยทำการศึกษาและสรุปผลจากข้อมูลรายงานประจำปี ระยะเวลารวม 10 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551-2560 ผลการศึกษา พบว่า ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรของธนาคารพาณิชย์มีค่าเป็นบวก แสดงให้เห็นว่าเป็นกำไรที่มีคุณภาพในเกณฑ์ที่ดี และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับประสิทธิภาพในการดำเนินงาน พบว่า การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกันหรือมีความสัมพันธ์ในทางบวก แต่มีขนาดความสัมพันธ์กันน้อยมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ กำไรที่มีคุณภาพมีอิทธิพลมาจากประสิทธิภาพในการดำเนินงาน แสดงว่าหากประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพิ่มขึ้นจะทำให้กำไรเพิ่มขึ้นด้วย

ABSTRACT

This study is aimed to analyze Quality of Earnings (QE) and Operating Efficiency (OE) of 5 Thai Commercial Banks. Data were collected from annual performance summary reports for a decade since 2008 through 2017. The study found that most of commercial banks got the positive figures of the average of QEOE. This indicators show that Thai commercial banks have gotten their good level of QEOE. The statistically significant correlation between QE and OE is set in very low positive with same direction showing the significantly correlates at the level of 0.05. It explicitly indicates that the increased operating efficiency reflects the earnings of banks.

คำสำคัญ: คุณภาพกำไร ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ธนาคารพาณิชย์

Keywords: Quality of earnings, Operating Efficiency, Thai commercial bank

* นักศึกษา หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

ธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นสถาบันการเงินที่ช่วยสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs) หรืออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในรูปของสินเชื่อและเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ธนาคารจึงต้องแสวงหากำไรจากการให้บริการ อีกทั้งธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่ประชาชนไว้วางใจให้ความเชื่อมั่นในความมั่นคง จึงทำให้ธนาคารสามารถระดมเงินออมได้มากกว่าสถาบันการเงินอื่น รวมทั้งธนาคารพาณิชย์ยังให้ความร่วมมือกับรัฐบาลดำเนินมาตรการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจส่งผลให้ธุรกิจธนาคารมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ยังมีบทบาทเป็นตัวกลางในการอำนวยความสะดวกในเรื่องของการเคลื่อนย้ายเงิน การรับฝากเงินและการให้กู้เงิน ซึ่งเป็นการรวบรวมเงินออมจากผู้ออมไปยังผู้ลงทุนในการซื้อขายสินทรัพย์และหน้าที่อื่นๆ โดยผ่านสถาบันการเงินที่ประกอบกิจการธนาคาร ซึ่งสถาบันการเงินแต่ละแห่งจะมีบทบาทหน้าที่และลูกค้ากลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันเพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (อรฤดี, 2551; กณิดา, 2555)

ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์มีการปรับตัวด้านการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาระบบงานการกำกับดูแล โดยยึดหลักธรรมาภิบาลที่มีความโปร่งใส มีการยกระดับมาตรฐานการบริการเพื่อมุ่งใจให้นักลงทุนพิจารณาลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์มากขึ้น ธนาคารพาณิชย์ควรจะให้ข้อมูลที่สร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ถือหุ้น นักลงทุนหรือประชาชนทั่วไป โดยทำให้การลงทุนมีความเสี่ยงต่ำและให้ผลตอบแทนที่น่าพอใจ ทั้งนี้ผู้ลงทุนจะพิจารณาลงทุนเมื่อธนาคารพาณิชย์มีผลการดำเนินงานและฐานะการเงินที่มั่นคง รวมทั้งมีผลกำไรต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ผู้ลงทุนคาดหวังได้ว่าจะได้รับผลตอบแทนคุ้มค่าจากการลงทุน หากหลักทรัพย์ของกลุ่มธนาคารพาณิชย์มีผลกำไรหรือผลการดำเนินงานปรับตัวลดลงก็จะส่งผลให้นักลงทุนมีการโยกย้ายเงินทุนไปลงทุนในหลักทรัพย์กลุ่มธุรกิจอื่นแทน (อรฤดี, 2551) อีกทั้งธนาคารพาณิชย์มีวิธปฏิบัติทางการบัญชีที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยในเรื่องของการกำหนดสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามคุณภาพของลูกหนี้ การจัดชั้นลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) การจัดชั้นประเภทของสินทรัพย์โดยพิจารณาถึงคุณภาพการชำระหนี้ รวมถึงการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลค้างรับเป็นรายได้ การระงับการรับรู้รายได้ ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ รวมถึงยังต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยในเรื่องการกำหนดสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามคุณภาพของลูกหนี้ การจัดชั้นลูกหนี้ การจัดชั้นลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) การจัดชั้นประเภทของสินทรัพย์ โดยพิจารณาถึงคุณภาพการชำระหนี้ การรับรู้รายได้ ดอกเบี้ยและเงินปันผลค้างรับเป็นรายได้ รวมถึงธนาคารแห่งประเทศไทย ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการระงับการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยค้างรับเป็นรายได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยศึกษาเฉพาะธนาคารพาณิชย์ เพื่อทราบคุณภาพกำไรที่แท้จริงและประสิทธิภาพในการดำเนินงานว่าเป็นอย่างไร และเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกที่ลงทุนของนักลงทุน รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธุรกิจต่างธนาคารพาณิชย์ เพื่อแสดงถึงคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ว่าในระยะยาวจะมีแนวโน้มเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์

วิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 5 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)

การเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์จากงบการเงินรายปีรวม 10 ปี ที่จัดทำเผยแพร่สู่สาธารณชน ประกอบด้วย งบแสดงฐานะทางการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด รายงานของผู้สอบบัญชีและหมายเหตุประกอบงบการเงินในรายงานประจำปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ถึงปี พ.ศ. 2560 ของธนาคารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผ่านระบบออนไลน์ รายงานประจำปีสำหรับสถาบันการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และจากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งนี้ นอกเหนือจากข้อมูลที่ได้อาจนำมาใช้ในการประมวลแล้ว ข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ประกอบรายละเอียดเพื่อเสริมให้ งานวิจัยมีความสมบูรณ์ขึ้น มาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ ได้แก่ ตำรา วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ รวมทั้งสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์คุณภาพกำไร

การวิเคราะห์คุณภาพกำไร เป็นการนำข้อมูลทางบัญชี ซึ่งเป็นงบการเงินของธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งมาใช้ในการคำนวณคุณภาพกำไร โดยการใช้โมเดลต่างๆ รวมถึงวิธีการคำนวณจากงบกระแสเงินสด อัตราส่วนทางการเงิน รายละเอียด ดังนี้

1) การวิเคราะห์คุณภาพกำไรโดยการดัดแปลงจากโมเดลเกณฑ์คงค้างของ Sloan (1996)

การวัดคุณภาพกำไรที่ดัดแปลงจากโมเดลเกณฑ์คงค้างของ Sloan (1996) เป็นการวัดคุณภาพกำไร โดยพิจารณากำไรสุทธิทางการบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ซึ่งวัดจากเงินทุนหมุนเวียนสุทธิ ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดบัญชี โดยใช้รูปแบบจำลอง ดังนี้

$$\text{Accruals Component} = \frac{(\Delta CA - \Delta CASH) - (\Delta CL - \Delta STD - \Delta TP) - Dep.}{\text{Average Total Assets}}$$

ΔCA = การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์หมุนเวียน

$\Delta CASH$ = การเปลี่ยนแปลงในเงินสด

ΔCL = การเปลี่ยนแปลงในหนี้สินหมุนเวียน

ΔSTD = การเปลี่ยนแปลงในหนี้ระยะสั้น

ΔTP = การเปลี่ยนแปลงในภาษีเงินได้

$Dep.$ = ค่าเสื่อมราคา

$\text{Average Total Assets}$ = สินทรัพย์รวมเฉลี่ย

Accruals component เป็นจำนวนเงินคงค้างที่สามารถแปลงกำไรเป็นเงินสดได้อย่างน่าเชื่อถือ และเพียงพอเป็นตัวบ่งชี้ถึงกำไรสุทธิที่ได้มาจากการบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง (Accruals basis) ซึ่ง Accruals component เป็นตัวเปรียบเทียบกับกำไรสุทธิในงบกำไรขาดทุน ถ้า Accruals component มีค่าออกมาน้อยเท่าใดแสดงว่ากำไรของกิจการนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพ

2) การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานทำการวิเคราะห์จากการดำเนินงานต่อหนี้สินหมุนเวียน กระแสเงินสดวัดผลตอบแทน ที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์รวมเฉลี่ย กระแสเงินสดต่อรายได้ ดอกเบี้ยและเงินปันผล กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานต่อหนี้สินรวม ทุนหมุนเวียน ทุนหมุนเวียนเร็ว การหมุนของลูกหนี้ และจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ต่อค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) โดยทำการศึกษาและสรุปผลจากข้อมูลรายงานประจำปี ระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2560 ได้แก่ งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงตาราง วารสาร สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่เปิดเผยสู่สาธารณะชน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน แล้วนำข้อมูลอัตราส่วนที่ได้มาวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ผลการศึกษพบว่า การศึกษาอัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 5 ธนาคาร แยกรายปี รายละเอียดดังนี้

ปี พ.ศ. 2551 ธนาคารส่วนใหญ่มีความสามารถก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้เท่ากับกำไรสุทธิที่รายงานไว้เกิดจากการดำเนินงานที่แท้จริงเป็นกำไรที่มีคุณภาพ โดยธนาคารที่มีคุณภาพกำไรสูงที่สุด ได้แก่ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) แสดงให้เห็นว่าเป็นกำไรที่มีคุณภาพในเกณฑ์ที่ดี ธนาคารมีผลกำไรที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และกระแสเงินสดมีเพียงพอต่อรายจ่ายและภาระต่างๆ ของธนาคาร ส่วนธนาคารที่มีกระแสเงินสดสุทธิติดลบ แสดงให้เห็นว่ากำไรที่เกิดขึ้นนั้นเป็นกำไรที่ด้อยคุณภาพ ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

ปี พ.ศ. 2552 ธนาคารส่วนใหญ่มีความสามารถก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้เท่ากับกำไรสุทธิที่รายงานไว้เกิดจากการดำเนินงานที่แท้จริงเป็นกำไรที่มีคุณภาพ โดยธนาคารที่มีคุณภาพกำไรสูงที่สุด ได้แก่ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) แสดงให้เห็นว่าเป็นกำไรที่มีคุณภาพในเกณฑ์ที่ดี ธนาคารมีผลกำไรที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และกระแสเงินสดมีเพียงพอต่อรายจ่ายและภาระต่างๆ ของธนาคาร ส่วนธนาคารที่มีกระแสเงินสดสุทธิติดลบ แสดงให้เห็นว่ากำไรที่เกิดขึ้นนั้นเป็นกำไรที่ด้อยคุณภาพ ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

ปี พ.ศ. 2553 ธนาคารส่วนใหญ่มีความสามารถก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานได้เท่ากับกำไรสุทธิที่รายงานไว้เกิดจากการดำเนินงานที่แท้จริงเป็นกำไรที่มีคุณภาพ โดยธนาคารที่มีคุณภาพกำไรสูงที่สุด ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) แสดงให้เห็นว่าเป็นกำไรที่มีคุณภาพในเกณฑ์ที่ดี ธนาคารมีผลกำไรที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

ตารางที่ 1 อัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรของธนาคารพาณิชย์

ที่	ธนาคาร	2551		2552		2553		2554		2555		2556		2557		2558		2559		2560		รวม 10 ปี	
		เท่า	ลำดับ	เท่า	ลำดับ	เท่า	ลำดับ	เท่า	ลำดับ	เท่า	ลำดับ	เท่า	ลำดับ	เท่า	ลำดับ	เท่า	ลำดับ	เท่า	ลำดับ	เท่า	ลำดับ	เท่า	ลำดับ
1	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	2.29	8	2.20	8	1.87	7	1.41	12	0.99	12	1.17	6	1.16	10	1.07	11	1.10	9	1.17	8	1.36	9
2	ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	-0.54	12	-0.40	13	1.86	8	0.43	13	2.05	8	-0.30	13	1.75	5	0.90	13	0.13	12	0.12	12	0.69	12
3	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	1.15	10	1.99	9	-0.03	12	3.60	7	1.43	11	0.84	9	0.41	12	1.40	9	1.49	7	1.38	7	1.33	10
4	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	0.09	11	1.98	10	0.55	11	2.17	9	1.81	9	2.58	5	1.36	7	1.29	10	3.78	4	2.23	5	1.97	8
5	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	4.50	5	6.69	3	1.26	10	9.89	4	4.27	6	1.07	7	1.20	9	2.48	8	0.28	11	0.75	9	2.47	7

การวิเคราะห์คุณภาพกำไร โดยการดัดแปลงจากโมเดลเกณฑ์คงค้างของ Slone (1996) พบว่า Accruals component เป็นจำนวนเงินคงค้างที่สามารถแปลงกำไรเป็นเงินสดได้อย่างน่าเชื่อถือ และเพียงพอเป็นตัวบ่งชี้ถึงกำไรสุทธิที่ได้มาจากการบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง (Accruals basis) ถ้า Accruals component มีค่าเป็นบวกออกมาน้อยเท่าใดแสดงว่ากำไรของกิจการนั้นเป็นกำไรที่มีคุณภาพ ถ้าหาก Accruals component มีค่าออกมาเป็นลบแสดงว่ากำไรของกิจการนั้นเป็นกำไรด้อยคุณภาพ หากพิจารณาเป็นรายธนาคาร ผลการศึกษา ดังนี้

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ทุกปีมี Accruals component มีค่าเป็นบวกและมีค่าน้อยแสดงว่ากำไรของกิจการเป็นกำไรที่มีคุณภาพ ยกเว้น ปี 2551-2552 และปี 2556 ค่า Accruals component มีค่าเป็นลบแสดงว่ากำไรของกิจการเป็นกำไรด้อยคุณภาพ

ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ทุกปีมี Accruals component มีค่าเป็นบวกและมีค่าน้อยแสดงว่ากำไรของกิจการเป็นกำไรที่มีคุณภาพ ยกเว้น ปี 2553 ค่า Accruals component มีค่าเป็นลบแสดงว่ากำไรของกิจการเป็นกำไรด้อยคุณภาพ

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ทุกปีมี Accruals component มีค่าเป็นบวกและมีค่าน้อยแสดงว่ากำไรของกิจการเป็นกำไรที่มีคุณภาพ

ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ทุกปีมี Accruals component มีค่าเป็นบวกและมีค่าน้อยแสดงว่ากำไรของกิจการเป็นกำไรที่มีคุณภาพ

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ทุกปีมี Accruals component มีค่าเป็นบวกและมีค่าน้อยแสดงว่ากำไรของกิจการเป็นกำไรที่มีคุณภาพ (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์คุณภาพกำไร โดยการดัดแปลงจากโมเดลเกณฑ์คงค้างของ Slone (1996)

ธนาคาร	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560
1 ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	0.06	0.07	0.09	0.18	0.19	0.22	0.23	0.24	0.25	0.23
2 ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	-0.08	-0.11	0.14	0.09	0.14	-0.22	0.13	0.18	0.16	0.15
3 ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	0.07	0.07	-0.08	0.13	0.19	0.27	0.15	0.30	0.32	0.34
4 ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	0.11	0.11	0.05	0.20	-0.74	0.29	0.33	0.38	0.42	0.51
5 ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	0.07	0.12	0.11	0.27	0.24	0.26	0.24	0.28	0.33	1.41

ตารางที่ 3 แสดงค่าสถิติทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

		Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈
1. คุณภาพกำไร	Y Pearson Correlation	1	.595*	-.107	.749**	.402	.108	-.092	.297	-.049
	Sig. (2-tailed)		.032	.728	.003	.173	.725	.766	.324	.874
2. ประสิทธิภาพจากการดำเนินงานต่อหนี้สินหมุนเวียน	X ₁ Pearson Correlation		1	-.214	.754**	-.010	.497	.360	.537	.032
	Sig. (2-tailed)			.483	.003	.973	.084	.228	.058	.918
3. ประสิทธิภาพจากกระแสเงินสดผลตอบแทน ที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์ รวมเฉลี่ย	X ₂ Pearson Correlation			1	-.040	-.444	-.356	-.171	-.736**	.127
	Sig. (2-tailed)				.897	.129	.232	.577	.004	.679
4. ประสิทธิภาพจากกระแสเงินสดต่อรายได้ ดอกเบี้ยและเงินปันผล	X ₃ Pearson Correlation				1	.203	.471	.336	.276	-.043
	Sig. (2-tailed)					.507	.105	.262	.362	.890
5. ประสิทธิภาพจากกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานต่อหนี้สินรวม	X ₄ Pearson Correlation					1	-.011	.020	.436	.013
	Sig. (2-tailed)						.972	.948	.137	.967
6. ประสิทธิภาพจากทุนหมุนเวียน	X ₅ Pearson Correlation						1	.738**	.205	-.077
	Sig. (2-tailed)							.004	.502	.804
7. ประสิทธิภาพจากทุนหมุนเวียนเร็ว	X ₆ Pearson Correlation							1	.384	.138
	Sig. (2-tailed)								.195	.652
8. ประสิทธิภาพจากการหมุนของลูกหนี้	X ₇ Pearson Correlation								1	.058
	Sig. (2-tailed)									.849
9. ประสิทธิภาพจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและ ภาษีเงินได้ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย	X ₈ Pearson Correlation									1
	Sig. (2-tailed)									

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม : คุณภาพกำไร	ความสัมพันธ์	
		สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ค่าสถิติทดสอบ
1. ประสิทธิภาพจากการดำเนินงานต่อหนี้สินหมุนเวียน X_1	.595	.032	* ทิศทางเดียวกัน
2. ประสิทธิภาพจากกระแสเงินสดผลตอบแทน ที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์รวมเฉลี่ย X_2	-.107	.728	ทิศทางตรงกันข้าม
3. ประสิทธิภาพจากกระแสเงินสดต่อรายได้ ดอกเบี้ยและเงินปันผล X_3	.749	.003	* ทิศทางเดียวกัน
4. ประสิทธิภาพจากกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานต่อหนี้สินรวม X_4	.402	.173	ทิศทางเดียวกัน
5. ประสิทธิภาพจากทุนหมุนเวียน X_5	.108	.725	ทิศทางเดียวกัน
6. ประสิทธิภาพจากทุนหมุนเวียนเร็ว X_6	-.092	.766	ทิศทางตรงกันข้าม
7. ประสิทธิภาพจากการหมุนของลูกหนี้ X_7	.297	.324	ทิศทางเดียวกัน
8. ประสิทธิภาพจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ต่อค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย X_8	-.049	.874	ทิศทางตรงกันข้าม

*มีความสัมพันธ์กันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เป็นการศึกษาคุณภาพกำไรกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานใน 8 ด้าน พบว่า การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกันหรือมีความสัมพันธ์ในทางบวก แต่มีขนาดความสัมพันธ์กันน้อยมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากตัวแปรทำนาย จำนวน 2 ตัว ได้แก่ อัตราส่วนการดำเนินงานต่อหนี้สินหมุนเวียน และอัตราส่วนกระแสเงินสดต่อรายได้ ดอกเบี้ยและเงินปันผล นั่นคือ กำไรที่มีคุณภาพมีอิทธิพลมาจากประสิทธิภาพในการดำเนินงานจากอัตราส่วนทั้ง 2 ตัวข้างต้น หมายความว่า ถ้าประสิทธิภาพในการดำเนินเพิ่มขึ้นจะทำให้กำไรเพิ่มขึ้นด้วย และกำไรนั้นถือเป็นกำไรที่มีคุณภาพ คือ เป็นกำไรที่มีความเป็นไปได้สูงที่จะสามารถนำไปจัดสรรเป็นรูปเงินสด และเกิดจากการดำเนินงานตามปกติมาจากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ สามารถเปลี่ยน กลับมาเป็นเงินสดที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแทนสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้ (ดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4)

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรของธนาคารพาณิชย์ส่วนมากมีค่าเป็นบวก แสดงให้เห็นว่าธนาคารมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน มีผลอันเนื่องมาจากคุณภาพกำไร ซึ่งเป็นกำไรที่มีความสม่ำเสมอไม่แตกต่างกันมากและเป็นกำไรที่เกิดจากการเลือกวิธีการบัญชีที่ยึดหลักความระมัดระวัง (Conservative) โดยพิจารณากำไรตามเกณฑ์เงินสดจากอัตราส่วนวัดคุณภาพของกำไร อาจกล่าวได้ว่าเป็นกำไรที่เกิดจาก

การดำเนินงานตามปกติและสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดที่เพียงพอและต้องเป็นกำไรที่ได้มาจากรายได้หลักที่เกิดขึ้นเป็นประจำ รวมทั้งกิจกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกำไรหรือระดับความระมัดระวังที่อยู่เบื้องหลังการจัดทำตัวเลขกำไรของกิจการ ซึ่งธนาคารที่มีค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรมากที่สุด คือ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) รองลงมา ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ส่วนธนาคารที่มีค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรต่ำที่สุด คือ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานพบว่า การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกันหรือมีความสัมพันธ์ในทางบวก แต่มีขนาดความสัมพันธ์กันน้อยมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากตัวแปรทำนายจำนวน 2 ตัว ได้แก่ อัตราส่วนการดำเนินงานต่อหนี้สินหมุนเวียน และอัตราส่วนกระแสเงินสดต่อรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภณิดา และคณะ (2559) ที่ศึกษาการวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐและธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย พบว่า โดยรวมธนาคารมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ดีแสดงให้เห็นว่าธนาคารมีความสามารถในการหาเงินสดจากการดำเนินงานได้มากเมื่อเทียบกับรายได้ดอกเบี้ยและเงินปันผลและการลงทุนจากสินทรัพย์ ยกเว้นบางธนาคารในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางและขนาดเล็กเท่านั้นที่มีแนวโน้มต่ำลง ส่วนค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายตัดจำหน่ายที่มีต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่มีแนวโน้มในด้านการลงทุนต่อลดลง นอกจากนี้ ยังพบว่า คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานแตกต่างกันตามขนาดของธนาคารพาณิชย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของประไพพิศ (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า คุณภาพกำไรที่วัดจากความเพียงพอของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและดัชนีเงินสดจากการดำเนินงาน สอดคล้องกับการศึกษาของศิริมา (2557) ที่ศึกษาการวัดคุณภาพกำไรจากการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร พบว่า คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ถึง ปี พ.ศ. 2555 ของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร มีความผันผวนไม่สม่ำเสมอของแต่ละบริษัทและการวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานแต่ละวิธีมีคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ความแตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของศิริกัลยา (2556) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพการดำเนินงาน กรณีศึกษาธนาคารของรัฐ พบว่า ธนาคารของรัฐที่มีค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรสูงกว่าอัตราส่วนเฉลี่ยของอุตสาหกรรม และเป็นกำไรที่มีคุณภาพจัดอันดับได้ดังนี้ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารอาคารสงเคราะห์ตามลำดับ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรกับประสิทธิภาพในการดำเนินงานโดยการทดสอบสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานพบว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กันกับคุณภาพกำไร จากอัตราส่วนจำนวน 3 ตัว ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพการดำเนินงานจากอัตราส่วนกระแสเงินสดดำเนินงานต่อหนี้สินหมุนเวียน 2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานจากอัตราส่วนกระแสเงินสดดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ต่อสินทรัพย์รวมเฉลี่ย และ 3) ประสิทธิภาพการดำเนินงานจากอัตราส่วนกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานต่อหนี้สินรวม ซึ่งมีค่าสถิติทดสอบ Sig. < 0.05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และมีค่าเป็นบวกแสดงความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- ประไพพิศ สวัสดิ์รัมย์. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 10(1), 143-155.
- ภณิดา สมบัติชัย. (2555). การวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐและธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศิริกัลยา วิบูลย์กุล. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพกำไรและประสิทธิภาพการดำเนินงาน กรณีศึกษาธนาคารของรัฐ. รายงานการศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริมา แก้วเกิด. (2557). การวัดคุณภาพกำไรจากการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร. รายงานการวิจัย. พระนครศรีอยุธยา: สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา หันตรา.
- ภณิดา สมบัติชัย และอภิดา สุทธิสานนท์. (2559). การวิเคราะห์คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐและธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. วารสารวิชาการ RMUTT Global Business and Economics Review, 11(1), 73-90.
- อรฤดี ศรีธราพิพัฒน์. (2551). คุณภาพกำไรและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 28(3), 57-78.
- Sloan, R.G. (1996). Do Stock Prices Fully Reflect Information in Accruals and Cash Flows about Future Earnings?. The Accounting Review, 71(3), 289-315.